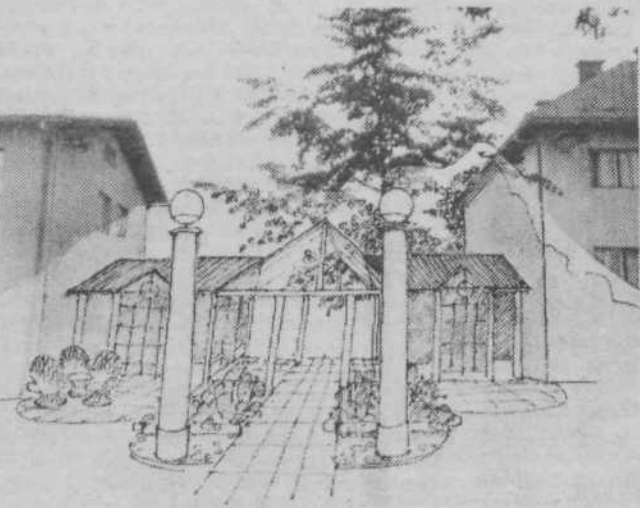




Kako lahko urbanist poživi eno stran Kolodvorske ulice, ki jo obvladujeta obupno dolgočasni socrealistični stavbi bivšega združnega doma in občine? Spodaj je zarisano njegov predlog: arkadični vložek v pasaži z lokali.



Med Kolodvorsko in Taborsko cesto, kjer so zdaj vrtovi, naj bi bil prihodnji center Grosuplje. V programu urejanja, ki ga predvideva Zavod za urbanistično načrtovanje, so trgovski, storitveni in gostinski lokali, kar je prikazano na spodnji skici. Ta pešačka ulica se izteka na Kolodvorsko ulico.



GROS-EX & Co.
Grosuplje

Iščemo sposobnega, ambicioznega, samostojnega in kreativnega

DIREKTORJA,

ki bo soustvarjal firmo z mednarodno obeležbo in široko dejavnostjo. Ponudbe na uredništvo pod šifro

GROSEX.

ABC POMURKA
DO TABOR
Adamičeva 14
722-315

Iščemo več delavcev, ki imajo veselje za delo v gostinstvu:

– natakar(ica)
– kuhar(ica)

Pismene prijave se zbirajo v kadrovski službi. Zaželeno je, da kandidati pridejo na pogovor.

DA za Slovenijo

Združenje lastnikov razlaščenega premoženja v občini Grosuplje poziva vse svoje člane, simpatizerje in vse razlaščene, da se v nedeljo, 23. dec. 1990, udeležijo vseljidskega glasovanja (plebiscita) in glasujejo za naše domove in za našo zemljo

DA

saj je to da za slovenski narod, to je za vse nas, za naše prednike in naše otroke,

DA

saj je to da za našo kulturo, za naše domove in za našo zemljo

DA

saj je to da za samostojno in neodvisno Slovenijo,

DA

to je za narodno državo, v kateri si bomo sami določali oblast in zakone, pravice in davke, svobodo in življenje

DA

saj je to da za pravičnost in delavnost, za poštenost in ustvarjalnost, za spravo in za popravno krivice, za preseganje naše nesamostojne preteklosti

DA

in za polaganje temeljev naše narodne prihodnosti

Za Odbor ZLRP v občini Grosuplje
JAKOB MÜLLER

Urbanistični nered je posledica odtrganosti od korenin

Odgovor na delegatsko vprašanje ali enotno zahtevo Demosa po odstranitvi paviljona v Kolodvorski ulici ter zahtevo po prenehanju postavljanja takšnih in podobnih lokalov smo glede na zgornji tekst preoblikovali. skrajšali in se v njej omejili zgolj na bistveno sporočilo, ki ga Zavod za urbanistično načrtovanje želi posredovati delegatom in drugim občanom.

Prostor (pokrajino z naselji) vidimo kot poligon mnogih, močno izraženih interesov, ki so si često v navzkrižju. Urbanizem naj bi bil panoga, ki im uspešno usklajuje ekonomske interese posamičnih porabnikov in upravljalcev prostora. Politične akcije v takšnem kontekstu napravijo več škode kot koristi. Zato se bomo zavzemali za pravno državo z zakonodajo, ki naj omogoči učinkovito delo in hkrati suverenost stroke. Takšen nastavek naj bi zadostoval za povratek znanja v oblikovanje prostora grajenih naselij in številnim arhitektonskim omogočil, da spet začnejo projektirati hiše.

Zgornjo, na prvi pogled drzno trditve, zadevajo politične akcije, bomo ilustrirali s tremi skupinami primerov v nadaljevanju. Znano je, da oblikovni prostor odlikava različne politične sisteme.

Tako arhitektura in urbanizem nastopata kot orodji in hkrati refleksija sistema ob bolj ali manj uspešnih poskusih vgrajevanja naravnih mehanizmov.

Prva skupina primerov zadeva ruralni prostor in individualno gradnjo. Danes lahko vsi ugotovimo, da so vasi izgubile svojo identiteto, disperzno in množično stanovanjsko in vikendsko pozidavo pa lahko označimo kot ekološki problem. Slika vasi in oblika stanovanjske hiše stopita na pot transformacije tisti hip, ko je objavljena nova, v temelju spreminjena družbena ureditev. Država delavcev in kmetov se v grajenem prostoru pokaže v treh paradoksnih slikah:

– Kmet v sistemu ureditve potegne krajši konec. Njegov status je izražen v propadajočih vaseh in novih »mestih« hišah, ki staro izpodrivajo. Te imajo predvsem statusni pomen.

– Delavci si množično grade vile – točneje hiše, ki iz tipa vile izhajajo in so glede na izvorni model osiromašene prav vseh njenih oblik, dodatni vir težav je neprimerljive funkcije sheme hiše novemu uporabniku.

– Ekonomski vidik paradoksa se kaže v dveh plasteh: Jugoslavija je danes baje največji uvoznik hrane v Evropi. Za politični sistem statusna množična gradnja za tu denar – kredite – rezultira v dolgovih, ki nas bremene danes.

Druge skupina primerov se veže na prvo v pogledu identitete. Če govorimo o identiteti, ki so jo vasi, trgi, mesta in krajina izgubila, potem sta neljubi razvoj v takšni smeri pristojna dva faktorja – arhitektura kot oblikovanje zgradb in urbanizem kot oblikovanje naselij, oba skupaj pa kot podaljšek volje sistema.

V drugi skupini bomo obravnavali problem arhitekture v paralelah. Med tem ko gradivo-predstavnik preživelega in osvobodnega sistema propadajo, dominantnost cerkve nadomesti stanovanjska stolpnica. Palačam ali trškim hišam ob bok se postavi sprva socrealistični, kasneje funkcionalistični v zadnjem času pa celo že prav lepo oblikovan stanovanjski blok, vile in kmečke hiše pa izpodirajo vedno enaka, stereotipna »kocka v dva ali tri štuke«, z zadostno mero nasilja, da pregazi vse značilnosti vasi in lepoto krajine.

V tretjem odstavku želimo obravnavati urbanizem na primeru Ivančne Gorice. Ta bi lahko kandidirala za šolski primer politično usmerjenega razvoja naselja.

Po grobi oceni je Ivančna goričica zasedla, ki so danes v sklopu naselja od začetka poselitve pa do druge svetovne vojne merila 5,62 hektara.

V obdobju 45-ih let pa se je razširila za 22,12 hektara stanovanjske gradnje, 0,45 hektara centralnih funkcij in 26,75 hektara predelovalne in industrijske proizvodnje – v kvalitetnem kmetijskem prostoru.

V povzetku je slika takšna: Obseg, ki ga naselje dobi v cca 750-ih letih... 5,62 ha

Obseg, za katerega se naselje poveča v 45-ih letih... 49,32 ha

Ekspanzijsko rast opisane naselja lahko blago označimo z megalomanijo sistema.

Megalomanija sistema se prenese na posamične predstavnike družbe.

Primer: včasih so na primer desetčlanske družine živele na cca 50 do 100 m², danes pa povprečna štiričlanska družina na podeželju živi – želi živeti na cca 200 do 400 m² površine, seveda vsaka v svoji hiši in seveda vsaka na svoji parceli. Če je le možno na sredini čimvečjega zemljišča in po možnosti na čimplejši, še boljše – osamljeni legi.

Pozidavo opisanih kmetijskih površin lako blago označimo kot lahkonost političnega – gospodarskega odločanja. Možnost za lahkonost odločanje temelji na gradnji s tujim denarjem – krediti, s katerimi se otepmo in pod katerimi tone gospodarstvo in naš standard.

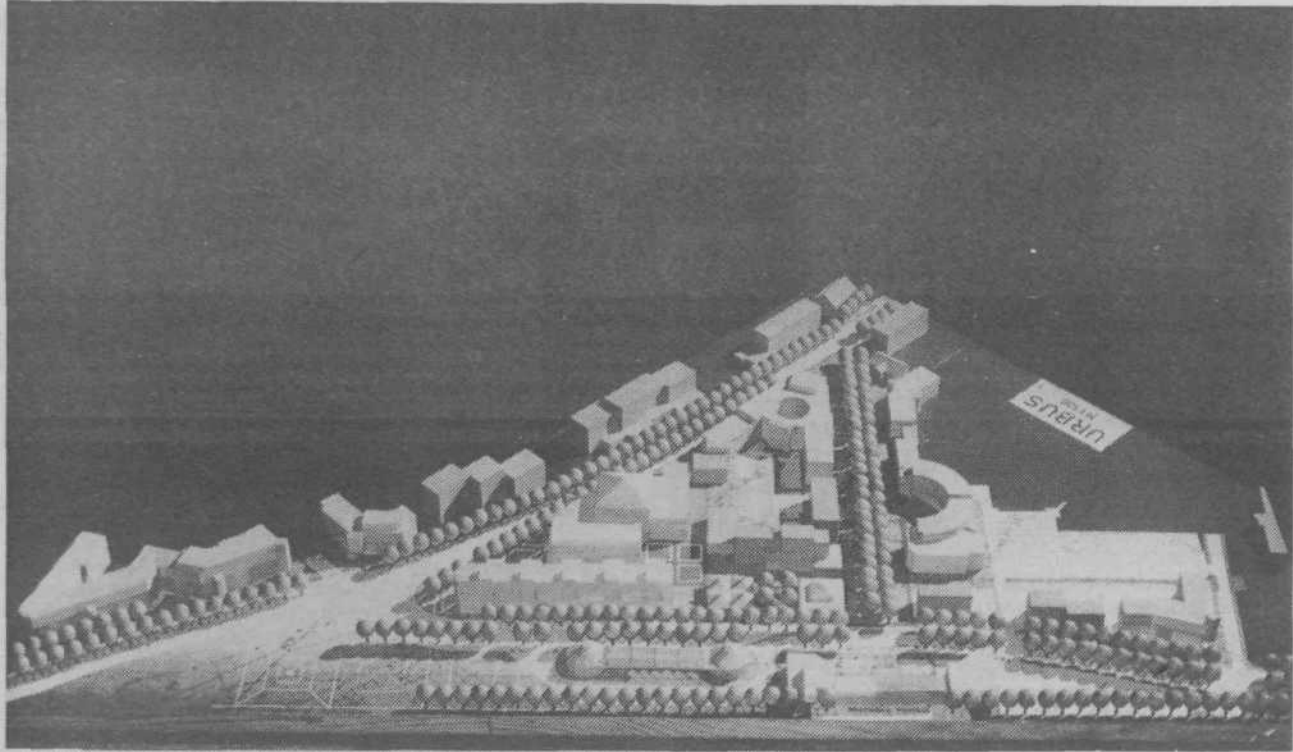
Lahko odločanje samo pa je pogojeno s kolektivno, torej nikogaršnje odgovornostjo.

Slika, ki izhaja iz zagornjenih primerov in je refleksija minulega sistema, je precej porazna. Kaže na krizo sistema. Povezanost vsega v en sam mehanizem pokaže posledično krizo duha, ki ga spet blago označimo z neredom v glavah.

Bolj preprosto povedano – vtis, ki ga v naši službi dobimo, je, da ljudje ne vedo več, kaj je lepo, dobro, funkcionalno, v smislu investicije možno ali megalomansko, pa da je zdrava kmečka pamet šla na dopust.

Dokaz za zgornjo trditve so reakcije na paviljon v Kolodvorski ulici. S tem paviljonom po našem mnenju ni nič narobe. Tisto, kar je narobe, je sivina, ki ga obdaja. Paviljon v izvorni obliki je tradicionalen objekt izjemno visoke oblikovalske in funkcijske kulture. Je priljubljen element opremljanja parkov in vrtov.

V naših predlogih bo postal del drevedra, parkovnih ureditev, del pešačke ulice in del ansambla.



In to je fotografija makete grosupljskega centra po ureditvenem načrtu Zavoda za urbanistično načrtovanje. Spodaj je avtobusna postaja, katere prva faza naj bi šla v realizacijo že v bližnji prihodnosti. Kolodvor poleg nje na levi bo z dograjenim levim in desnim krakom oblikoval trg pred seboj. Vanj se bo iztekala pešačka Kolodvorska ulica. Levo od te ulice, že na Adamičevi je predviden nov kulturni center s knjižnico in čitalnico. Na desni je lamela trgovskih, gostinskih in storitvenih lokalov, na vogalu Kolodvorske in Adamičeve pa je nova občina, ki bo končno zbrana v eni stavbi. Izvršni svet občinske skupščine že preverja možnosti za začetek gradnje.



Da, to je bila današnja Kolodvorska cesta v Grosupljem. Sto let bo, kar je lipe ob njej zasadil tedanji župan in delni poslanec Franc Košak. Košaki so zapisani v tujakšnje župniške knjige že od leta 1630. Domovali so najprej na hribu, ki mu danes ljudje sicer popularneje pravijo Koščakov hrib, potem pa so se preselili k novo zgrajeni znameniti cesti, ki je povezovala Vojno krajino, Karlovac, z deželo Kranjsko, Trstom in se naprej.

Zgradili so hišo, v kateri je danes grosupljska knjižnica in lepa, z mojstrsko obdelanim lesom obdana poročna dvorana. Tudi prva hiša z leve ob Kolodvorski cesti, je bila dom Kosakove rodovine. Nasploš so bili Košaki skozi vse generacije, dobrih 350 let, zanimiv rod. Sin tistega Kosaka, ki je bil zasadil lipe, je bil znameniti čebelar, ki je svoj med in čebele pošiljal celo na daljino Japonsko, seveda pa tudi po danes tako zaželeni bližnji in daljni Evropi. Poslednji iz rodu grosupljskih Kosakov je prof. dr. Karl Kosak, ki živi v Ljubljani, matematik in dolgoletni profesor na strojni fakulteti. Eden od šestih univerzitetnih profesorjev, ki jih je Slovenec dalo to naše Grosuplje.

INOVATOR LETA

Udomačil je energijo vetra

Franci Ahlin, 35-letni Grosupeljčan, podpredsednik našega izvršnega sveta z diplomom ekonomista, ki se je izpopolnjeval v SZ in Nemčiji, je ob letošnjem občinskem prazniku prejel priznanje Inovator leta. Kljub temu, da ima malo časa, ima veliko konjčkov, prvi pa je patentirana električna centrala na veter.

Na kmetiji pri Ahlinovih tudi za štiri otroke ni bilo dosti časa za lenarjenje. Petletni Franci je že prijel za metlo in pometal dvorišče pa še marsikaj je znal spretno opraviti. Hitro se je pokazalo, da ga vleče k elektriki. Vedno je nekaj čaral, spajkal, preskušal, tudi take prijatelje je našel. Toda za najstarejšega v družini ni bilo denarja, da bi ga usmerili na elektro fakulteto. Starši so lahko o univerzitetni izobrazbi otrok kvečjemu sanjali. Pač pa je imel Franci strica, ki je bil šef v trgovini z železnino in tako se je fantova pot samodejno začela med trgovci. Toda trmast, kot je bil, ni vrgele puške v koruzo. Po srednji šoli je bil kmalu na ekonomski fakulteti.

Na elektriko pa ni pozabil, čeprav bi ga bilo nekoč, ko je na svoji improvizirani stikalni plošči nepravilno izbral napajno vtičnico – tisto za 220 V, namesto ono za poslušanje in oddajanje na kratkih radijskih valovih – skoraj ubilo. Samo po srečnem naključju, da se je tisti trenutek premislil stol, na katerem je sedel, se ima zahvaliti, da je še danes živ. In da je podpredsednik grosupljskega izvršnega sveta. Vsak bo rekel – zahvaliti za tak položaj se mora kvečjemu kateri od strank. Toda Franci Ahlin prisega na svoje nadstrankarstvo; nikoli ni pripadal nobeni stranki.

Poslej ima manj časa za svojega konjička, izumiteljstvo na polju elektrike. Za svojo elektronsko vodeno enosmerno vetrno centralo je bil za občinski praznik nagrajen s priznanjem Inovator leta, izum pa je dobil tudi brojni grb mesta Celje na letošnjem mednarodnem obrtnem sejmu. S svojo vetrno centralo bi ta hip lahko ogreval prostor, velik 25 kvadratnih metrov, in hkrati tudi 300 litrov sanitarne vode. Načrtu je pa še vrsto izboljšav: vendar pravi, da bi rad prej k sodelovanju povabil strokovnjaka za transmisijo in hidravlični zavorni sistem.

Njegova vetrnica, ki je vrh je klenega stolpa zbujajo radovednost tistih, ki hodijo po okolici Elektro Grosuplje, pa ni vse, s čimer se rad ukvarja Franci Ahlin. Gore so njegova ljubezen, čeprav se jim je zadnja tri leta od srca rad odrekal – saj je bila tu nova družinska članica, premajhni nog, da bi šli lahko višje od Smarne gore. Nadomestilo je našel v sveže ustanovljenem grosupljskem klubu Albatros, v katerem so se zbrali trije navdušenci za letenje z motornim zmajem. Franci Ahlin tako ali drugače torej ne more brez vetra! B. P.



Ob izgradnji avtobusne postaje bo treba urediti okolico obeh postaj. Območje železniške postaje krasijo skupine kostanjev, okolica pa je neurejena. Do tedaj, ko bo dovolj denarja za izgradnjo novih objektov na tem prostoru, je za predvidel ureditev s skupino paviljonskih kioskov, kar lahko vidimo tudi na ilustrativni skici arhitekta Jelke Tušar.



Elektronsko vodena enosmerna vetrna centrala EOL – 2000 AG

Enosmerna vetrna centrala EOL – 2000 AG je kombinacija alternatorja in generatorja. Vodena je popolnoma samodejno z elektronskim krmilnim vezjem (zaščiten po patentu P-1518/90). Primerna je za osamele objekte v gorah in na otokih ter povsod tam, kjer ni električne energije in je dovolj vetra. Vso pridobljeno električno energijo uporabnik porabi sam. Sistem ni paralelna narava, kar pomeni, da ni kompatibilen s klasičnim električnim omrežjem. Gre za povsem samostojno enoto. Generator ogreva sanitarno vodo ali prostor, alternator pa skrbi, da so akumulatorji vedno dovolj polni. Električno energijo iz akumulatorjev uporabljamo za razsvetljavo 12 V ali 24 V, TV, radio in tako dalje. Nosilni stolp je ozemljen. Za morebitno prenapetost v dovodnih žicah pa skrbi specialni strokovni filter.

KARAKTERISTIKE CENTRALE EOL 2000 AG

Vetrno kolo	
št. lopatic	3, les-poliester
premer	4,2 m
potenc. moč pri 10 m/s	3,8 kW
proizv. energija pri 10 m/s max	2,5 kW

Moč regulira mehanski centrifugalni regulator in elektromagnetni zavora v kombinaciji z elektronskim in merilcem vetra. Kasneje bo moč regulirana s hidravličnim zavornim sistemom.

Enosmerni generator s stal. magneti	
moč teža	110 V /do 1850 W 46 kg
s pomočjo grelca ogreva sanitarno vodo in s pomočjo konvekc. peči ogreva prostor	110 V/1850 W 110 V/1850 W

Alternator	
karakteristika namen	28 V/27 Ah polni dva akumulatorja a 12 V/100 Ah
uporaba	razsvetljava 12 V ali 24 V, TVm radio itd.

Stolp piramidaste oblike	
višina skupna teža	10 m 500 kg cca